

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

YTTRANDE
2026-04-23

Ärendenummer
NV-26-003196

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Verktyg för skydd av EU-medel – Rättsliga förutsättningar för svenska myndigheter att använda Arachne och Edes (SOU 2025:112) [Fi2025/02098]

Sammanfattning

Naturvårdsverket välkomnar ökade förutsättningar att bedöma risker för och motverka felaktiga utbetalningar och bedrägerier till skydd av EU:s finansiella intressen. Naturvårdsverket instämmer i behovet av att införa en specifik sekretessbestämmelse för riskvärderingar som görs genom Arachne. Vi bedömer emellertid att den föreslagna bestämmelsen är utformad på ett sätt som kan vara svårtillämpad för svenska myndigheter.

Vi konstaterar att utredningens slutsatser är osäkra i fråga om de rättsliga förutsättningarna för myndigheter att använda systemen. Det saknas svar från EU-kommissionen om funktioner och vilka uppgifter som kommer att hanteras vid användning av verktygen. Eftersom både Edes och Arachne är under utveckling riskerar utredningens bedömningar bli inaktuella.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (bl.a. kap. 1 Författningsförslag)

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att det finns behov av en mer specifik sekretessbestämmelse. Detta eftersom det inte kan uteslutas att uppgifter i Arachne i vissa fall inte kommer kunna sekretessbeläggas med stöd i gällande sekretessreglering i 15 och 17 kap OSL (jfr s. 247).

Vi konstaterar dock att det svårt att bedöma om den föreslagna sekretessbestämmelsen ger ett ändamålsenligt skydd eftersom det är osäkert vilka uppgifter myndigheten skulle få del av genom verktyget (jfr s. 255 f.).

Sekretess ska enligt den föreslagna bestämmelsen gälla för uppgifter som härrör från riskvärdering genom Arachne, *om det kan antas att syftet med den förvaltning, övervakning, kontroll och revision som ska ske i enlighet med EU:s budgetförordning motverkas om uppgiften röjs*. Naturvårdsverket anser att bestämmelsens skaderekvisit är svårtillämpat. Utredningen menar att skrivningen kan omfatta inte bara situationer där syftet motverkas i ett konkret

ärendet. Förslaget avser även omfatta situationer där syftet med verksamheten i stort motverkas om uppgifter i Arachne röjs, samt om det kan antas att möjligheten för svenska myndigheter att delta i samarbetet som kommer till uttryck i budgetförordningen försämras om uppgiften röjs. Naturvårdsverket anser att utredningens resonemang, *om EU och andra medlemsstater känner tveksamhet inför Sveriges möjligheter att förhindra spridning av skyddsvärda uppgifter som svenska myndigheter får tillgång till genom Arachne finns det en risk att det samarbete som är en förutsättning för ett effektivt motverkande av felaktigheter med EU-medel fungerar mindre effektivt*, ligger utanför ordalydelsen i den föreslagna bestämmelsen så som vi tolkar den. Om sådana omständigheter ska läggas till grund för skadeprövningen anser Naturvårdsverket att det lämpligen bör framgå tydligare av rekvisiten i bestämmelsen.

Positivt med ökade förutsättningar att skydda EU:s finansiella intressen (kap. 3 och 4) Naturvårdsverket välkomnar bättre möjligheter att kunna identifiera projekt med hög risk och potentiella risker med kopplingar till andra projekt, både under projektets gång och vid tilldelning av medel. Vi bedömer att användning av Arachne skulle kunna möjliggöra att fler riskparametrar fångas upp i myndighetens granskningsförfarande (till exempel när det finns kopplingar mellan olika projekt).

Naturvårdsverket ser även positivt på möjligheterna att, genom Edes, kunna ta del av information om uteslutningar och verkställa uteslutningar av personer eller enheter som är ett hot mot unionens ekonomiska intressen från att ta del av EU-medel. Genom Edes kommer mer omfattande kontroller kunna göras av aktörer som söker EU-medel, jämfört med vad som är möjligt idag. Edes möjliggör identifiering av flertalet potentiella hot mot unionens ekonomiska intressen (tillika uteslutningsgrunder) genom uppgifter som lämnats till kommissionen via institutioner såsom Eppo och Olaf. Uppgifterna omfattar enligt utredningen både personer och enheter, vilket innebär att fler potentiella hot mot unionens ekonomiska intressen skulle kunna identifieras.

Osäkerhet kring regleringen av och funktioner i Arachne och Edes (kap. 6 och 8) Naturvårdsverket konstaterar att det finns otydligheter i regleringen av och funktionerna i såväl Edes som Arachne (jfr. bl.a. avsnitt 6.2.2, 6.2.6 angående Edes och 8.5.6 angående Arachne). Utredningen har i flera delar inte fått klargörande svar på sina frågor till EU-kommissionen om systemens funktionalitet och vilka uppgifter myndigheter skulle få del av vid användning. Naturvårdsverket noterar därtill att både Arachne och Edes är under förändring. Detta sammantaget gör det osäkert om utredningens bedömningar fortfarande kommer vara relevanta vid den senare tidpunkt då kraven blir obligatoriska.

Naturvårdsverket ser att ett stort ansvar kommer att ligga på de myndigheter som ska följa kraven efter 2027. Dels för att säkerställa att det finns rättsliga förutsättningar för användningen av systemen, och dels för att lyfta eventuella behov av ytterligare reglering utifrån hur regler och system då kommer att se ut.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Maria Ohlman efter föredragning av avdelningschefen Marie Uhrwing.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit tillförordnade biträdande enhetschefen Jenny Oltner, juristerna Camilla Nortoft och Märta Sundlöf samt handläggaren Dag Lestander.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Maria Ohlman

Marie Uhrwing

Kopia till:

fi.ba.eu@regeringskansliet.se

kn.registrator@regeringskansliet.se